
Момчило Јагодић¹
Основна школа „Светолик Ранковић“, Аранђеловац

Стручни рад
Методичка теорија и пракса, број 1/202
УДК: 371.3::2
37.014.523.046.12
стр. 146–152

ПРИМЕНА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ СРЕДСТАВА (АНИМИРАНОГ ФИЛМА) У НАСТАВИ ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА (ВЕРСКЕ НАСТАВЕ)

Резиме: Враћање верске наставе у образовни и правни систем Србије, после више од пола века прогона, представљало је не само један особени цивилизацијски чин, него и потврду дубљих промена српског социјалног бића. Говорећи о даровитости и креативности морамо их сматрати сапостојећим стваралачким чињеницама које доприносе остварењу свеукупног животног напретка. Овом употребом мултимедијалних средстава у настави имамо за циљ да покажемо да својеврсна примењена теологија у креативном и стваралачком контексту треба да допринесе стварању здравих, креативних и даровитих личности већ у раном школском узрасту.

Кључне речи: верска настава, мултимедија, даровитост, анимирани филм, знање

УВОД

Не постоји ниједно друштво 21. века које није себи као основни циљ поставило унапређење наставног процеса. Разлог теме јесте нарочито данас, брз, интензиван и динамичан развој технике и инфомационих технологија, које су условили нове потребе човека савременог доба. Из поменутог разлога данашње школе треба да буду усмерене ка формирању управо такве личности која ће моћи да одговори новим потребама и да се носи са свим животним околностима, у свим сегментима људског друшта. У том циљу приступа се изради најбољих ефеката и резулта-

¹ momcilo.jagodic89gmail.com

та, а све у циљу оспособљавања ученика ка свестраности и могућности да одговоре на све постављене школске, али и животне захтеве (Петрић, 2021).

Применом мултимедијалних средстава у настави Православног катихизиса, ми заправо говоримо не само о верском образовању и унапређењу верског образовања код деце школског узраста, већ заправо говоримо о својеврсној примењеној теологији, која обједињује теолошку теорију и праксу која ученицима отвара нове могућности, упливање у нова знања, а на свакако, практичан разумљив и њима интересантан начин (Стојановић, 2016).

Савремено образовање и васпитање суочава се са многим изазовима, што захтева од стваралачких субјеката одговорност, креативност и пажљиво осмишљавање образовних стратегија. Будућност је оно што је сад у развоју, радећи са младима ми смо увек на почетку онога што ће тек бити (Шушњић, 1994).

ВЕРСКО ОБРАЗОВАЊЕ КРОЗ ВЕРСКУ НАСТАВУ

Након вишедеценијске паузе у остваривању верске наставе у школама у Републици Србији долази до својеврсне њене рехабилитације. Уредбом Владе Републике Србије и Благословом Српске Православне Цркве у то време на месту патријарха Његова Светост патријарх српски господин Павле (Стојчевић), верска настава се поново обавља у школама.

Образовање је непотпуно, ако му недостаје вера. Вера је став побожности и поуздања у Бога. Веру можемо да одредимо као потврду невидљивих ствари, као убеђеност у невидљиво као у очигледно. Невидљиви су Бог, Душа, Љубав, Истина, Мудрост, Дух, Промисао, али њихово објављење је свакодневно за све који нису до краја потрли своју суштину, и оно што је иманентно њиховом људском бићу. Вера је у основи исконског знања, тако да сазнање које води само потврди постојања физичког (видљивог) света не води и знању. Сазнање (само по себи) нема карактер врлине, јер се сазнање нехотице намеће човеку приликом његовог упознавања са спољним светом А вера је уједно и врлина, и обавеза пред собом, иако је у суштини слободно признање постојања невидљивог Бога и истинитости Вечног, Савршеног, Бесмртног и Безграничног. Васпитање и образовање су неодвојиви, у узрочно-последичној су вези и само се вештачки могу одвојено посматрати. Циљ васпитања није само у квантитативном знању и испуњењу истином, лепотом и добром, „него првенствено ослобођење човека од несавршенства и тиме зла које га помрачује и спречава да приступи и да прихвати на целовит начин Истину и разоткрије и оствари пуноћу свог лика (Стојановић, 2016.)

Циљ верске наставе у основној и средњој школи је да се њом сведоче садржаји вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које делују на нашем простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот, као и да им се омогући слободно усвајање духовних вредности Цркве или заједнице којој историјски припадају, односно, чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Српски народ градио је и пратио судбину своје православне цркве, која, у складу са историјским принципима источног хришћанства, има дубоке етнонационалне и духовне корене. Искуство Српске православ-

не цркве и искуство школског система, када је верска настава посредством идеологије прогнана из образовања, потребно је освежавати да би се сачувала аутономност и Цркве и школе и образовања. Ученици треба да се упознају са вером и духовним искуствима сопствене историјски дате Цркве или верске заједнице. Све то треба да се оствари у толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, како научних тако и свих других позитивних искустава и достигнућа човечанства.

ПОЈАМ МУЛТИМЕДИЈА И ЊЕНА ПРИМЕНА У НАСТАВИ ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА

Мултимедија је медиј који користи више облика информационог садржаја и инфомрационих процеса, да би информисао или забавио корисника. Програм наставе у школама покушава да прати промене у свету информационих технологија. Ученике све више занима свет компјутерских мрежа, Интернета мултимедије и мултимедијалних презентација, а нарочито филма и анимираног филма (Кораћ, 2014.). Примена филма и анимираног филма у настави Православног катихизиса је основа да ученици уоче основне појмове, смисао и поуку приче. Након одгледаног филма на часу, разговор доприноси богаћењу речника, јер активира пажњу ученика на уочавање интеракцијског односа између покрета, музике, речи, слике. Избор филма такође није и не сме бити случајан. Позната је чињеница да човек слушајући запамти 15% информација, читајући 25%, а код аудио-визуелне комбинације 65%. Код деце се подаци разликују: она памте 20% онога што слушају, 30 % онога што виде, 50% онога што виде и чују, 70% онога што изговоре, 90% онога што изговоре и учине. На основу ових података, сматрамо да је крајње јасно уочљиво због чега анимирани филм има важну улогу у настави. Визуелна динамичност анимираног филма има посебан значај јер представља добру мотивациону основу за учење. Анимирани филм, без обзира на жанр и тему, а који се користи на часу православног катихизиса, утиче на памћење јер се уочавају визуелно – просторни односи, контрасти, као и узрочно – последични односи (Тодоров, 2018).

Свакако да је већина наших школа опремљена компјутерима, што може знатно да осавремени наставу. Вероучитељи имају, на изглед, бројне могућности да одаберу различите филмске садржаје и непосредно их примене у настави.

Када се говори о филму у настави Православног катихизиса, обично се мисли на филмске адаптације дгађаја и личности из Светог Писма, што има оправдања у контексту естетике филма и онтолошког утемељења филма као уметности и медија. Полазимо од чињенице да ће вероучитељи најчешће употребити тзв. „библијске цртане филмове“ као медиј који је најближи ученицима, али морамо нагласити да ни облик документарног филма није стран у пракси и да има своју примену и практични смисао. Богатство анимираног филма огледа се, између осталог, у томе што се може повезивати и са другим предметима јер својим наративима, уметношћу, разноликошћу пружа велике могућности. Филм је пут ка знању, логичком закључивању и увиђању узрочно – последичних веза и да као сложена и богата творевина отвара могућност

интердисциплинарног приступа. Примена филма омогућује и нове стратегије учења. У науци се најчешће помињу когнитивне и метакогнитивне које подразумевају широка подручја учења. Најважније одлике когнитивне стратегије учења (асимилација нових информација, дуготрајно памћење, понављање, елаборације, критичко мишљење итд.), као и метакогнитивне (употреба одређених правила) могу се веома добро применити у коришћењу филма. На часу се испољавају вештине за самостално учење јер је ученик у могућности да проверава властитио разумевање које је важно за асимилацију нових спознаја (Тодоров, 2018.). Филмску културу у школи чине четири међусобно повезана подручја: педагошко, информатичко, комуниколошко и уметничко. Пошто се филмска продукција мења потребно је пратити токове промена и правити добар избор филмова за наставу. За први разред изабрали смо анимирани филм „Стварање света“, настао 1996. године у Великој Британији. Филм, корак по корак, прати све оне најважније детаље описане у Светом Писму, од тзв „првобитног хаоса и таме“, преко стварања свих елемената земље и света, до стварања људи и њиховог разговора са Богом и примања „заповести“ о неједењу са „Дрвета Познања Добра и Зла“, затим приче о змији о томе како је змија преварила Адама и Еву и како их је наговорила да одступе од Бога.

Након погледаног филма, разговарали смо о утисцима, и велики проценат ученика у датом одељењу изјаснио се се са веома позитивним утисцима, потом смо приступили анализи, кроз препичавање и набрајње њима најинтересантијих или пак одређених нејасних делова у одгледаном анимираном филму. Објашњавали смо реч стварање, свет, заједно говорили о животињама њиховим основним особинама, али и о човеку, односно, о њиховом доживљају човека до одгледаног филма, као о бићима која су описали као: паметна, лепа или мање лепа, затим су употребили изразе породица, укућани итд. А након одгледаног цртаног филма и веома креативно приказаног процеса стварања првих људи од стране Бога приступили су изради ликовних задатака. На крају њиховог рада готово већина њих је Бога представила као Сунце, објашњавајући да нам Сунце даје живот и здравље, а да је Сунце створио Бог и да је једини начин да видимо Бога заправо гледањем у Сунце, или у великом броју и у облику великог Срца, објашњавајући да је срце знак љубави и знак тога да нас Бог све воли попут родитеља чиме се јасно види њихова непосредност, али и велика доза природне креативности, карактеристична за децу тог узраста. Човека су цртали по узору на моделе које свакодневно имају поред себе, односно, по узору на своје родитеље, користећи, топле тонове светлих боја. Говорећи о ђаволу сви смо заједно дошли до закључка да „он није добар и да је безобразан“, што је свакако њихов непосредни начин да искажу своје сагледавање у контексту непоштовања некога и нечијих правила. При чему наравно овде говоримо о Божијој заповести о неједењу са „Дрвета Познања Добра и Зла“ (Евдокимов, 1997.). Током часа ученици су показали велико интересовање за филм, за њих је то био диван доживљај посебно зато што им је садржина била, ипка, нешто ново и до тада не толико блиско и свакодневно. На основу анализе часа може се закључити да филм може бити изванредно наставно средство који богати дечије доживљаје, подстиче машту доприноси умном развоју, шири видике, богати перцепцију и лексику (Тодоров, 2018.)

МУЛТИМЕДИЈА У НАСТАВИ ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА И ЊЕН УТИЦАЈ НА РАЗВОЈ ДАРОВИТОСТИ КОД ДЕЦЕ

Даровитост је у историји образовања различито схватана и дефинисана. Како се мењало и напредовало сазнање о даровитости, мењала се и њена дефиниција. Даровитост је одређивана и истицана као „неко значајно постигнуће појединца у некој активности, у нечему“ (Нешковић, 2019.) Различити аутори даровитост схватају као разноврсни склоп способности које обезбеђују успешно испуњавање сложених облика делатности. Сходно томе, талентован човек може да решава сложене теоријске и практичне задатке, да ствара вредности које се одликују новином и имају прогресиван значај (Зарудна, 1970.).

Даровитост овако дефинисана у науци, а из контекста Православног катихизиса и употребе мултимедијалних средстава доводи нас до закључка да овај метод наставе доприноси развоју једног сегмента даровитости, а то је тзв. „визуелно – просторна интелигенција“ која се углавном односи на ликовно изражавање, цртање, сликање, моделовање, уочавање облика и димензија, међусобних и међузависних односа. (Нешковић, 2019.) С тога у овом начину одвијања и примене наставног процеса сасвим оправдано можемо говорити о методи тзв. „примењене теологије“ која подразумева мултидисциплинарност и доприноси различитости доживљаја и мишљења. Даровити и даровитост уз примењену теологију представљају велики изазов који подстиче одговорност и оптимизам (Стојановић, 2016.). Допирнос примењене теологије као једног од елемената дидактичке и методичке културе у препознавању, подстицању и остварењу даровитих, од деце школског узраста до остарених стваралачких субјеката требало би да буде приметан и присутан на више начина у свим стваралачким областима.

ЗАКЉУЧАК

На основу свега наведеног и размотреног у овом раду долазимо до неколико веома важних закључних разматрања. Наиме, мултимедијална средства, конкретно анимирани и документарни филм, имају велики утицај на децу и зато је неопходно, током школовања, развијати критички однос према овом мултимедијалном жанру. Због саме чињенице да је близак ученицима, важно га је користити и у настави других предмета. Кроз овај начин наставе ученици стварају сопствена искуства, уочавају природне и логичке везе, примењују знање на смислен начин. То свакако подразумева озбиљну припрему наставника, али и широке методичке могућности јер анимирани филм има широк спектар аудио – визуелних вредности, У настави Православног катихизиса може се користити за сагледавање тока и начина функционисања света, односно, Планете Земље, а према учењима Бибије, затим може се користити у циљу објашњавања и разумевања животне и радне околине, а пре свега за разумевање људских односа и начина функционисања основних облика заједнице као што су: породица као основна ћелија друштва, затим школа као ново окружење у коме се дете налази и које треба да буде и социјално и креативно и сазнајно стимулативно, али и Црква као заједница где се све те вредности уобличавају и задобијају своју пуноћу кроз однос са Богом и кроз редован и здрав духован жи-

вот. Такође, примена анимираног филма у овом облику наставе доприноси и култури изражавања, комуникацијских способности, што нас доводи до још једног важног закључног разматрања, а које се огледа у томе да би примени филма била знатно олакшана ако би неки стручни тим изабрао филмске продукције у складу са предметима и областима и темама њиховог истраживања. Тако би и настава могла у потпуности да одговори савременим тековинама друштва.

Након вишедеценијске паузе у остваривању верске наставе у школама у Републици Србији долази до својеврсне њене рехабилитације. Уредбом Владе Републике Србије и Благословом Српске Православне Цркве у то време на месту патријарха Његова Светост патријарх српски господин Павле (Стојчевић), верска настава се поново обавља у школама.

Образовање је непотпуно, ако му недостаје вера. Вера је став побожности и поуздања у Бога. Веру можемо да одредимо као потврду невидљивих ствари, као убеђеност у невидљиво као у очигледно. Невидљиви су Бог, Душа, Љубав, Истина, Мудрост, Дух, Промисао, али њихово објављење је свакодневно за све који нису до краја потрли своју суштину, и оно што је иманентно њиховом људском бићу. Вера је у основи исконског знања, тако да сазнање које води само потврди постојања физичког (видљивог) света не води и знању. Сазнање (само по себи) нема карактер врлине, јер се сазнање нехотице намеће човеку приликом његовог упознавања са спољним светом А вера је уједно и врлина, и обавеза пред собом, иако је у суштини слободно признање постојања невидљивог Бога и истинитости Вечног, Савршеног, Бесмртног и Безграничног. Васпитање и образовање су неодвојиви, у узрочно-последичној су вези и само се вештачки могу одвојено посматрати. Циљ васпитања није само у квантитативном знању и испуњењу истином, лепотом и добром, „него првенствено ослобођење човека од несавршенства и тиме зла које га помрачује и спречава да приступи и да прихвати на целовит начин Истину и разоткрије и оствари пуноћу свог лика.

Циљ верске наставе у основној и средњој школи је да се њом сведоче садржаји вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које делују на нашем простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот, као и да им се омогући слободно усвајање духовних вредности Цркве или заједнице којој историјски припадају, односно, чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Српски народ градио је и пратио судбину своје православне цркве, која, у складу са историјским принципима источног хришћанства, има дубоке етнонационалне и духовне корене. Искуство Српске православне цркве и искуство школског система, када је верска настава посредством идеологије прогнана из образовања, потребно је освежавати да би се сачувала аутономност и Цркве и школе и образовања. Ученици треба да се упознају са вером и духовним искуствима сопствене историјски дате Цркве или верске заједнице. Све то треба да се оствари у толерантном дијалогу, уз уважавање других религијских искустава и филозофских погледа, како научних тако и свих других позитивних искустава и достигнућа човечанства.

Литераура:

1. Евдокимов, П.(1997): „Луда“ љубав Божија, Хиландар
2. Зарудна, А.(1970): *Сјособносїи* (гл. XVIII, *Психолоїија у редакцији Зарудне*), Минск
3. Кораћ, М.(2014): *Мулїимедија у образовању*, Факултет техничких наука, Чачак
4. Нешковић, С.(1991): *Квалиїеї чийања као факїор усїјеха ученика који ѿохађају настїаву у чисїом и комбинованом одјељењу*, Наша школа, Сарајево
5. Стојановић, Љ.(2016): *Примењена їеолоїија као елементиї дидакїичке кулїуре у развоју даровиїосїи*, Вршац
6. Тодоров, Н.(2018): *Филм у функцији боїаћења речника ученика од ѿрвої до четїврїої разреда*, Узданица, Нови Сад
7. Шушњић, Ђ.(1994): *Дијалої и їолераниција*, Сремски Карловци

Момчило Јагодић

Primary school „Svetolik Rankovic“, Aranđelovac

USING OF MULTIMEDIA (ANIMATED MOVIE) IN TEACHING PROCCES OF RELIGIOUS EDUCATION

Abstract: Returning of the religious education in schools and in the Legal system of Serbia, after more then half a century of persecution, represented, not only a form of cultural act, but also a confirmation of deeper changes in serbian social being. Speaking of giftedness and creativity, we could considere them like coexisting facts which could contribute in realisation of complete life achivement. With this usage of Multimedia in teaching process it is our main goal to show that applied theology in creative and making of process should contirbute in creation of creative and gifted personalities even in early school age.

Key words: religious education, multimedia, giftedness, cartoon, knowlegde

Раг ѿримљен: 9. 3. 2022. / Раг ѿрихваћен: 11. 5. 2022.